

1. תלמוד בבלי מסכת נדה דף כט:

אשה שיצתה מלאה ובאה ריקנית, והביאה לפנינו שלשה שבועין טהורין, ועשרה שבועות אחד טמא ואחד טהור - משמשת לאור שלשים וחמש, ומטבילין אותה תשעים וחמש טבילות - דברי ב"ש, וב"ה אומרים: שלשים וחמש, רבי יוסי בר' יהודה אומר: דיה לטבילה שתהא באחרונה.

A woman left home for an extended period of time while she was full, i.e., pregnant, and came back when she was empty, as she discharged the fetus, but it is unknown exactly when and what she discharged; and she spent three weeks in our presence during which she was pure, i.e., she did not experience any bleeding, and for the following ten weeks she alternated between one impure week, in which she experienced bleeding every day, and one pure week, in which she did not experience bleeding at all. In such a case, the woman may engage in intercourse with her husband at the end of the fifth week following her return, on the eve of the thirty-fifth day, after which she is again prohibited from engaging in intercourse with her husband. And we require her to immerse in a ritual bath a total of ninety-five immersions. This is the statement of Beit Shammai. And Beit Hillel say that she is required to immerse thirty-five times. Rabbi Yosei, son of Rabbi Yehuda, says: She is required to immerse only once, as it is sufficient for the immersion to be at the end of the period when she is required to immerse every day.

2. תלמוד בבלי מסכת נדה דף ל.

ש"מ תלת... וש"מ - טבילה בזמנה מצוה. ורבי יוסי בר' יהודה אומר: דיה לטבילה באחרונה, ולא אמרינן טבילה בזמנה מצוה.

The Gemara summarizes its analysis of the *baraita*: **Conclude from it three conclusions... And finally, conclude from it that immersion at its proper time is a mitzva**, which is why the woman immerses every day despite the fact it remains prohibited for her to engage in intercourse. **But Rabbi Yosei, son of Rabbi Yehuda, says: It is sufficient for the immersion to be at the end, and we do not say that immersion at its proper time is a mitzva** in its own right. Consequently, the woman is obligated to perform only one immersion.

3. תלמוד בבלי מסכת יומא דף ח.

והכא בהא קמיפליגי; רבי מאיר סבר: אמרינן טבילה בזמנה מצוה, ורבי יוסי סבר: לא אמרינן טבילה בזמנה מצוה. **And here the tanna'im disagree with regard to this matter. Rabbi Meir holds: We say that immersion at its appointed time is a mitzva.** Beginning with the moment that an impure person is eligible for immersion, whenever he immerses, even if he delays doing so, he is purified. Nevertheless, it is a mitzva to immerse as soon as one is eligible. It is similarly a mitzva to have the purification waters sprinkled as soon as the priest is eligible. Since there is concern that perhaps the High Priest became impure during the three days prior to his sequestering, there is an obligation to sprinkle him each day beginning with day one, since that might be the third day of his impurity. **And Rabbi Yosei holds: We do not say that immersion at its appointed time is a mitzva**, and the same is true with regard to sprinkling. Therefore, sprinkling on the third and seventh days of his sequestering is sufficient, despite their not necessarily being the third and seventh days of his impurity.

4. רש"י מסכת יומא דף ח.

טבילה בזמנה מצוה - דכתיב [במדבר יט], וְחָטְאוּ בַיּוֹם הַשְּׁבִיעִי וְכַבְּסוּ בַגְּדֵי וְרוּחָץ לֹא בָא זֶה אֵלָּא לְלַמֵּד עַל הַטְּבִילָה שֶׁתֵּהָא בַּיּוֹם הַשְּׁבִיעִי, וְהַזָּאָה נִמִּי מְקַשֵּׁינָן לְטְבִילָה, לְהִיּוֹת מִצְוָה בְּזִמְנָהּ, הַלְכָךְ, כֹּל יוֹמָא מְזִינָן עֲלֵיהּ שְׂמָא הַיּוֹם זְמַנָּהּ.

לא אמרינן טבילה בזמנה מצוה - והאי וְחָטְאוּ דְרִשְׁיָנָן לִיהּ בְּמַסְכַּת קְדוּשִׁין בְּפֶרֶק שְׁלִישִׁי (דף סב, א).

5. תוספות מסכת נדה דף ל. ד"ה ושמע מינה טבילה בזמנה מצוה

כך פסק ר"ח דהלכה כב"ש וב"ה ותימה דפשיטא דר' יוסי בר' יהודה יאמר דלא פליגי עליה ב"ש וב"ה **ומעשים בכל יום שאין לך אשה טובלת בזמן** טבילת נדה ולא בזמן טבילת שומרת יום כנגד יום וזבה ובפ' בתרא (לקמן דף סז:) נמי אמר מכדי האידנא כולוהו ספק זבות שוינהו ניטבלינהו ביממא דז' משמע שלא היו טובלין ביום בשום פעם...

6. תוספות מסכת יומא דף ח. ד"ה דכולי עלמא להני תנאי אמרינן טבילה בזמנה מצוה **ר"ת פסק דטבילה בזמנה לאו מצוה היא** אף על גב דאמר בפרק המפלת (נדה דף ל. ושם) שמע מינה תלת שמע מינה טבילה בזמנה מצוה **אין הלכה כן אלא כרבי יוסי בר' יהודה** דאמר התם דיה טבילה באחרונה **שהרי מעשים בכל יום שאין לך טובלת בזמנה** טבילה של נדה ושל זבה ושל שומרת יום ובפרק בתרא דנדה (דף טז: ושם) אמרינן מכדי האידינא כולהו ספק זבות שוינהו רבנן ליטבלינהו ביממא דשבעה משמע שלא היו טובלות ביום בשום פעם ור"ח פסק **כב"ש וב"ה** דפרק המפלת (שם דף ל. ושם) דסברי **טבילה בזמנה מצוה** ולא ראייה היא מדסברי ב"ש וב"ה הכי שיהא הלכה כן דודאי ר' יוסי בר' יהודה לא פליג עלייהו אלא ס"ל לא נחלקו ב"ש וב"ה בדבר זה א"כ מצי למימר דהלכתא כר' יוסי ברבי יהודה... ומהא דאמר בשמעתא דכולי עלמא אמרינן טבילה בזמנה מצוה אין להביא ראייה דלא הוה מצי למימר איפכא דכולי עלמא לא אמרינן טבילה בזמנה מצוה דא"כ מאי טעמא דר"מ ועוד ר' יוסי נמי על כרחך סבר טבילה בזמנה מצוה כדשמעינן ליה גבי מי שהיה שם כתוב על בשרו.

7. תלמוד ירושלמי (וילנא) מסכת נדה פרק ב הלכה ד הבאין מן הדרך נשיהם להם בחזקת טהרה ... אמר רבי חנינה זאת אומרת **שאסור לאשה לשהות בטומאתה.**

8. טור יורה דעה הלכות נדה סימן קצז ... ור"ח פסק טבילה בזמנה מצוה **הלכך** מצוה שתטבול מיד אחר שיכלו ימי ספירתה ורבינו תם פסק דטבילה בזמנה לאו מצוה **ובירושלמי איתא כדברי ר"ח** דגרסינן על הא דקאמר אשה שיש לה וסת...

9. בית יוסף יורה דעה סימן קצז ב ורבינו חננאל פסק טבילה בזמנה מצוה. כן כתבו התוספות בסוף פרק המפלת (ל. ד"ה וש"מ) ובפרק קמא דיומא (ח. ד"ה דכו"ע): ומ"ש הילכך מצוה שתטבול מיד אחר שיכלו ימי ספירתה. איכא למידק **מאי הילכך הלא זה בעצמו הוא מה שאומר רבינו חננאל** טבילה בזמנה מצוה ופשוט הוא שר"ל שמיד אחר שיכלו ימי ספירתה תטבול וכיון שכן לא שייך למימר הילכך וי"ל **דרבינו מיירי בנשי דידן דאפילו רואות טיפת דם יושבות עליו ז' נקיים ואיכא למימר דטבילה דידהו לאו בזמנה היא...** וכיון דלאו בזמן מן התורה היא לא היא מצוה לכך כתב דליתא אלא **כיון שאינן מתעכבות מלטבול אלא מפני תקנת חכמים כשמגיע זמן שקבעו להן חכמים טבילה בזמנה מיקרי ומצוה היא...** אלמא דמאן דסבר דטבילה בזמנה מצוה אף בזמן הזה קאמר שהיא מצוה: ומ"ש בשם רבינו תם דטבילה בזמנה לאו מצוה. כן כתבו התוספות בשמו בפ"ק דיומא (ח. ד"ה דכו"ע) וזה לשון המרדכי בסוף הלכות נדה (שבועות ס"י תשנב) פסק רבינו תם דטבילה בזמנה אינה מצוה שהרי כל נשים שלנו אינן טובלות למוצאי שביעי דראייה **ומתוך כך אוסר לטבול בשבת** וביום הכיפורים ורבינו חננאל ורבינו אליהו פסקו דטבילה בזמנה מצוה וכן נראה לרבינו יצחק אור זרוע וכן בה"ג (הל' נדה נא סוע"ב) ובתשובת הגאונים וספר התרומה וכן עמא דבר **דנשים טובלות בשבת** עכ"ל...

10. תוספות מסכת ביצה דף יח: ד"ה כל חייבי טבילות טובלין כדרךין בין בתשעה באב בין ביום הכפורים היינו דוקא להני שטובלין טבילת מצוה בזמנה אבל **השתא שכל טבילות שנשותינו טובלות היינו טבילה שלא בזמנה** דהן סופרות ז' נקיים מספק שהן זבות אינן טובלות בט' באב וביוה"כ...

11. דרכי משה הקצר יורה דעה סימן קצז (א) וכתב מהרי"ק שורש ל"ה **דבזמן הזה אין טבילה בזמנה מצוה** דהא השתא מחמירין טובא שלא להתחיל לספור ז' נקיים אלא אחר ו' [נ"א ה'] ימים או ז' ימים ואין כאן טבילה בזמנה עכ"ל וכן כתב בית יוסף:

12. בית יוסף יורה דעה סימן קצז ואני אומר דלאו הכי סוגיין דעלמא אלא **כמאן דאמר טבילה בזמנה אינה מצוה שהרי אין לך אשה טובלת כשאין בעלה בעיר** ומכל מקום נראה שאם **בעלה בעיר מצוה לטבול בזמנה** שהרי מצינו (עירובין סג:) ביהושע שנענש על שביטל את ישראל מפריה ורביה לילה אחת ואם היא מתאחרת מלטבול כדי לצער את בעלה עבירה היא בידה וכתוב בספר הזוהר (משפטים קיא.) בענין סודות ההוא סבא שהאשה שעושה כן גורמת כמה רעות בעולם בר אי איהו לא חייש ולא אשגח לדין:

13. שולחן ערוך יורה דעה הלכות נדה סימן קצז סעיף ב **אם בעלה בעיר, מצוה לטבול בזמנה** שלא לבטל מפריה ורביה אפילו לילה אחת. הגה: ומותרת לטבול ליל שבת (ר"ח ור' אליהו וא"ז ובה"ג וסה"ת וסמ"ג בשם ר' שמואל שהנהיג כך בתו) אם לא יכולה לטבול קודם לכן, (ב"י ומרדכי בשם כמה רבנותא ע"ש). **ודוקא אם בעלה בעיר, אבל בלאו הכי אסור**, (כן משמע בת"ה סימן רצ"ה רנ"ה/). ואם היה אפשר לה לטבול קודם לכן, כגון שהיה אחר לידה או שלא היה בעלה בעיר ובא בערב שבת, י"א

שאסורה לטבול (שם ובמהרי"ו בפסקיו סימן מ"ח כדעת ב"י); וכן נהגו במקצת מקומות, אבל במקום שאין מנהג אין להחמיר...

14. ש"ך יורה דעה סימן קצז

ג אבל במקום שאין מנהג אין להחמיר כו'. והב"ח כתב דיש להחמיר דחומרא זו היא מדינא כו' גם טבילה בזמנה מצוה ע"ש שהאריך בדבריו ולא ירדתי לסוף דעתו בכל דבריו אלא **הדבר ברור דקי"ל טבילה בזמנה לאו מצוה** וכמ"ש כל הפוסקים **ולכך אין הנשים טובלות בזמנם כשאין בעלה בעיר** וכן אלמנות ובתולות שהן נדות אין טובלות כלל בזמן.

15. ט"ז יורה דעה סימן קצז

(ב) אם בעלה בעיר כו'. זהו **אפילו למאן דס"ל בטור טבילה בזמנה לאו מצוה היא** ומ"מ משום פריה ורביה ודאי מצוה היא:

(ג) ומותרת לטבול ליל שבת. בטור הביא דעת ר"ח דס"ל טבילה בזמנה מצוה ומביא ראיה מירושלמי דאמר אשה שיש לה וסת בעלה מחשב ימי וסתה ובא עליה הדא אמרה שאסור לאשה לעמוד בטומאתה עכ"ל וכתב מו"ח ז"ל דאין מזה ראיה די"ל דמש"ה אסור לה לעמוד בטומאתה דשמא יבא עליה בעלה ונ"ל לתרץ דהא דאמרינן בעלה מחשב ימי וסתה ובא עליה לא אמרו דוקא בענין שברור לאשה מתי יבוא בעלה אלא **בכל גווני אפילו אם היתה סבורה שלא יבוא לאותו זמן** וא"כ מוכח דיש איסור לאשה לעמוד בטומאתה בלאו טעמא דבעלה אלא משום טבילה בזמנה מצוה ועל זה סומך הבעל ובא עליה **דודאי עשתה כדן** ולפי זה היה מותר לטבול בשבת אלא דר"ת סבירא ליה הלכה טבילה בזמנה לאו מצוה היא מצד הטבילה עצמה אלא מצד פריה ורביה ומש"ה פסק רמ"א דוקא כשבעלה בעיר וכמו שנכתוב בסמוך:

16. שו"ת שבות יעקב חלק ג סימן עז

מתלמידי א' ותיק מלא עתיק ראיתי חדשי' מקרוב בא מורה הוראה לנשי' האחד אף שאין בעלה בעיר צריכה לילך לטבול לאחר עת ספירתה ומשום חשש סכנה **לוקחים אצלם תינוק ומניחים במטה תחת הכרים שלהם סכין** אי שפיר עבדי וכה"ג מקילין מצד אחר לילדת ומפלת להקל כדעת ט"ז בסי' קצ"ד ביולדת זכר לטבול קודם ארבעים ובנקבה קודם שמונים נגד המנהג שנהגו פה ע"פ הוראה מימי' ושני' קדמוניות.

...וכיון שכן הסכמת כל גדולי האחרונים כדעת ר"ת וסייעתו שאנו נמשכין אחריהם **דטבילה בזמן לאו מצוה** ודאי אין לזוז מדבריהם ולתפוס מחדש מנהג אשר לא שערום אבותינו ואם יאמר האומר מה בכך הוצה להחמיר יחמיר זה אינו כיון **דהם עצמם אמרו שיש חשש סכנה לטבול** אם אין בעלה בעיר משום חשש דיבוק רוח הטומאה ומזיקין שמה"ט מניחין אצלם תינוק וסכין תחת הכרים דקי"ל **חמירא סכנתא מאיסורא** ופירוקא לסכנתא כאשר שמענו שאירע כן כמה פעמים ועיין בשו"ת מהר"ם מלובלין סימן קט"ז לכן אין לשנות כלל...

17. בן איש חי, שנה שניה, פרשת שמיני, אות יט

מנהג הנשים שאם אין בעליהן בעיר, **אינן טובלות**, עד שיבואו לביתם. ויש להן על מה שיסמוכו. ומכל מקום אם יש לאשה הכרח לטבול בסוף ימי ספירת שבעה נקיים, ואין בעלה עמה בליל טבילתה, אחר שתטבול טוב **שתניח אצלה תינוק**, או שתשכב ליד אמה, או **שתפרוש עליה בגד של בעלה**, ושומר מצוה לא ידע דבר רע.

18. הליכות עולם, דף רכג

... ומכל מוקם **למיחש מיהא בעי**. ולאפוקי ממה שכתב התפארת צבי לתמוה על מנהג הנשים שאם בעליהן בדרך רחוקה אינן טובלות... מכל מקום הרי זה נגד המשנה שהבאין מן הדרך נשיהם להם בחזקת טהרה, ולכן על בעלי הוראה למחות בנהגות מנהג הרע הזה... במסגרת השלחן... לכן זירזתי לנשים הצנועות והכשרות שלא יאחרו ליל טבילתן אפילו כשאין בעליהן בעיר, **שמא יבא מן הדרך בע"ש**...

19. כף החיים, אורח חיים סימן ר"מ

(ג) ... ונהגות הנשים **לשטוח עליהן בגד מבעלה** כשאירע לו אונס שלא יוכל לקרב אליה...
(ד) אשה **לא תטבול כשאין בעלה בעיר משום חשש דיבוק רוח** ואם טבלה בדיעבד תניח אצלה תינוק או תניח סכין תחת הכר. שבו"י... או תפרוש עליה בגד מבעלה כמ"ש באו' הקודם.

20. טהרת הבית, יד:ב, דף תמה
אשה נדה שבעלה נמצא בעיר, מצוה עליה להזדרז להכין עצמה ולטבול בזמנה... אבל אם אין בעלה בעיר אינה צריכה לטבול. ויש אומרים שכל שאין בעלה בעיר לא תטבול משום חשש סכנה.

21. רב יצחק יוסף, באתר קו הלכה
אין בעלה בעיר – י. אשה שבעלה לא נמצא בעיר בליל טבילתה, המנהג הוא שאינה טובלת עד שיבוא בעלה, [מפני חשש רוח טומאה]. ומכל מקום אם הוכרחה לטבול עכשיו [כגון שידעת שביום שבעלה יבוא, לא יתאפשר לה לטבול], או שמשערת שיש סיכוי כלשהו שבעלה יגיע לבית לפני הזמן המשוער [כגון שהוא במילואים] - תטבול, וכשהולכת לישון, תפרוס עליה בגד של בעלה (ה"ע רכ).

22. שערי דורא נדה סימן כ
[א] נשים חשובות טובלות אף על פי שאין בעליהם בביתם.

23. שו"ת בני בנינים, חלק שני, ל"ג
טבילת אשה כשאין בעלה בעיר
עוד כתב כבודו בקצורו שאם בעלה אינו בעיר יש לה לדחות הטבילה עד ליל בואו כי כתוב בספרים הקדושים שסכנה לישון לבדה בליל טבילתה בלי להזדקק לבעלה עכ"ל ... הנה קשה לי לדון בעניני סוד וכל דקפיד קפדי בהדיה כמו שאמרו במסכת פסחים דף ק"י עמוד ב', ואולי התכוון כבודו לנשי קהילתו ששם המנהג לחוש לכך אולם כמדומה שכתב בשביל כלל הנשים. וכיון שכן הלא הרבה פוסקים לא חששו לזה, עיין בשו"ת זרע אמת סימן קנ"א ותורה לשמה סימן רט"ז ולבושי מרדכי חלק א' חלק אורח חיים סימן קל"א וחתם סופר חלק אבן העזר חלק א' סימן קע"ט ומהר"ם שיק חלק יורה דעה סימן קפ"ז... ואולם משום זה אדרבה כיון שבדורות אלה ובפרט בהן, ואינו דומה לאכילת דגים וכדומה שנזכרו בגמרא ונתקבלו בכלל ישראל ונעשו כמו גזרה שלא לאכלם משום הסכנה ואף על פי שנתבטל הטעם לא בטלה הגזרה מה שאין כן בענינים המתחדשים אין להם אלא מקומם ושעתם...

והנה כיון שבמקום שהזוהר חולק על הגמרא בהדיא אין הלכה כזוהר... ובמקום שחוששין לסכנה יחזיקו במנהגם אבל בשאר מקומות וכן בקהילה חדשה אין לחוש והמחמיר יחמיר לעצמו ואל יחמיר לאחרים.
ואם בעלה עומד לבוא למחרת ולדוגמה בבוקר אזי מצוה לטבול קודם לכן כדי שיהיו מותרים מיד בחיבוק ונישוק ושאר קירובות שגם הן מצוה כמו שכתב בשו"ת מהר"ם לובלין סימן נ"ג ואבן השוהם סימן י"ד, ולא חלקו האחרונים על שו"ת אבן השוהם אלא בנידונו שבשעת הטבילה היה אסור לשמש מדאורייתא או מדרבנן ועיין בערוך השלחן סימן קפ"ד אות מ"ג מה שאין כן כאן. וגם אם יבוא בעלה לעת ערב והוא עייף ויגוע ויצטרך לשמור על הילדים כשאשתו חופפת וטובלת אין זה דרכי נועם אלא תטבול קודם. והנה בזמן הזה כשבעלה הוא מעבר לים רחוק הדבר שיבוא בלי להודיע מראש, ולכן ראוי לה שלא תטבול שאם תראה כתם לא תצטרך לספור ה' ימים מלבד ז' נקיים, מה שאין כן אם נמצא בעיר אחרת מזדמן לבוא אף על פי שלא תכנן זאת ולא הודיע, ועוד שבימיהם לא היו רגילים לנסוע מעיר לעיר בלילה מפני סכנת דרכים ואם לא בא בעלה שעה או שעתיים אחרי חשכה ידעה שלא יבוא באותו לילה ואינו כן כעת. ומעשים בכל יום בארץ ישראל שהבעל משרת בצבא ומקבל חופשה ללילה אחד ואין פנאי להודיע לאשתו קודם שיוצא לדרך, והוא מגיע באמצע הלילה ושוב אי אפשר לאשתו לצאת למקוה והוא חוזר לצבא למחרת ואם לא טבלה מקודם בטלה מצות עונה, ולכן גם אם אינה יודעת האם יבוא או לא יש לה לטבול.